

Sygn. akt VIII GC 519/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VIII Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący SSO Agnieszka Górską

Protokolant st. sekr. sąd. Marta Perkowska

po rozpoznaniu w dniu 28 marca 2014 r. w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z powództwa Przedsiębiorstwa (...) Spółki Akcyjnej w S.

przeciwko Samodzielnemu Publicznemu Wielospecjalistycznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej w S.

o zapłatę

I zasądza od pozwanego (...) Wielospecjalistycznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w S. na rzecz powoda Przedsiębiorstwa (...) Spółki Akcyjnej w S. kwotę 187.817,48 zł (stu osiemdziesięciu siedmiu tysięcy ośmiuset siedemnastu złotych czterdziestu ośmiu groszy) z odsetkami ustawowymi od dnia 27maja 2013 r.;

II zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 13.008 (trzynastu tysięcy ośmiu) złotych tytułem kosztów procesu.

Sygn. akt VIII GC 519/13

UZASADNIENIE

Powódka Przedsiębiorstwo (...) Spółka Akcyjna w S. wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w S. kwoty 187.817,48 zł z odsetkami od dnia 27 maja 2013 r. oraz kosztami procesu.

W uzasadnieniu powódka powołała się na łączącą strony umowę sprzedaży, na mocy której powódka zobowiązała się przez 12 miesięcy licząc od 17 sierpnia 2010 r. zbyć towary o łącznej wartości 51.001,22 zł netto. Termin zapłaty ustalono na 30 dni od daty dostawy i otrzymania przez pozwanego faktury. Z kolei na mocy umowy nr (...) powódka zobowiązała się do sprzedaży na rzecz pozwanego towarów o wartości 354.020,83 zł w okresie od 25 listopada 2010 r. przez 12 miesięcy. Termin zapłaty ustalono na 60 dni od daty dostawy i otrzymania przez pozwanego faktury. W okresie od 16 lipca 2011 r. do 7 listopada 2011 r. powódka dostarczyła pozwanemu towary o łącznej wartości 157.908,20 zł, przy czym po wystawieniu korekty do części faktur do zapłaty pozostała kwota 154.781,10 zł. Pozwany zaprzestał regulowania płatności za faktury, w związku z czym w październiku 2010 r. powódka wstrzymała realizację kolejnych zamówień na towary. Pozwany nie uregulował należności pomimo otrzymania wezwania do zapłaty i odbycia posiedzenia ugodowego. Powódka wskazała, że na dochodzoną pozwem kwotę składa się 154.781,10 zł tytułem należności głównej oraz skapitalizowane odsetki na dzień 24 maja 2013 r. w kwocie 33.036,38 zł. Powódka zauważyła również, że nie ma podstaw do unieważnienia umowy w części wykraczającej poza określenie przedmiotu zamówienia na gruncie art. 140 ustawy Prawo zamówień publicznych, jako że strony nie zawarły umowy w zakresie szerszym niż wynika to z SIWZ, nie dokonały również zmian w umowie które miałyby doprowadzić do rozszerzenia zakresu

świadczenia wykonawcy. Próby zasłaniania się przez pozwanego nieważnością dokonanych czynności powódka uznała za sprzeczne ze społeczno – gospodarczym przeznaczeniem przepisów.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 20 czerwca 2013 r. referendarz sądowy w Sądzie Okręgowym w Szczecinie uwzględnił w całości żądanie pozwu.

Pozwany wywiódł sprzeciw od powyższego orzeczenia wnosząc o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania.

W uzasadnieniu pozwany wskazał, że wygaśnięcie umów łączących strony mogło nastąpić w razie wyczerpania określonego limitu zobowiązania zamawiającego. Pozwany podniósł, że umowa stron nie przewidywała możliwości zwiększenia zamówienia ponad wartość pakietu określoną w umowie. Ponadto z treści SIWZ wynikało, że zamawiający nie przewidywał zamówień uzupełniających. Przy tym jako jednostka zobowiązana do wydatkowania środków zgodnie z przepisami pozwany nie mógł zobowiązać się do zapłaty kwoty nieograniczonej co do wysokości. Odwołując się do interpretacji art. 140 ustawy Prawo zamówień publicznych pozwany uznał, że pojęcie zakresu świadczenia odnosi się do ilości towarów, jakie mają być dostarczone w ramach umowy i to na pozwanym spoczywał obowiązek określenia tej ilości. Nie można zatem uznać, że umowa trwała pomimo wyczerpania limitu zamówienia, bowiem ponad ten limit pozwany nie miał możliwości wydatkowania środków publicznych. W przypadku przekroczenia limitu dostaw konieczne było sporządzenie aneksu modyfikującego zakres umowy, przy czym jego zawarcie jest niedopuszczalne w świetle art. 140 i 144 ustawy Prawo zamówień publicznych. Faktycznie aneks taki nie został sporządzony i nie można przyjąć, aby w zakresie towarów dostarczanych ponad limit określony w umowie doszło do zawarcia nowych, niezależnych umów sprzedaży. W dniu, w którym wartość dostarczonych przez powódkę towarów osiągnęła poziom limitu wskazanego w umowach obie umowy wygasły, albowiem zostały w całości zrealizowane. Dostawy w okresie od 16 lipca 2011 r. do 7 listopada 2011 r. dokonywane były zatem po wygaśnięciu umów, umowy nie mogą stanowić zatem postawy roszczenia powódki o zapłatę. Pozwanego nie obowiązywały ceny za towary, zasady i terminy płatności z umów nr (...). Pozwany podkreślił także, że fakt wygaśnięcia umów odkrył dopiero w 2011 r. i składając zamówienia w spornym okresie nie miał świadomości tego, że limity zostały wyczerpane. Pozwany uznał, że ewentualną podstawę roszczeń powódki mógłby stanowić art. 410 § 2 k.c., jednak świadczenie powódki nie doprowadziło do wzbogacenia pozwanego albowiem uzyskane przez niego środki zostały w całości zużyte – na pokrycie kosztów nadlimitowych świadczeń opieki zdrowotnej.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 17 sierpnia 2010 r. pomiędzy powódką Przedsiębiorstwem (...) Spółką Akcyjną w S. a pozwanym Samodzielnym Publicznym Zespołem Zakładów Opieki Zdrowotnej w S. zawarta została umowa sprzedaży nr (...). Na mocy tej umowy powódka zobowiązała się sprzedawać pozwanemu w okresie od dnia 17 sierpnia 2010 r. (przez okres 12 miesięcy) pakiety nr 7,8,9,14 zwane towarami o łącznej wartości 51.001,22 zł netto, 54.571,32 brutto (§1 ust. 2). Szczegółowy wykaz towarów, ich ilości i ceny jednostkowe zostały określone w załączniku nr 1 do umowy (§1 ust. 3). W §1 ust. 5 strony postanowiły, że jeżeli zajdzie taka potrzeba pozwana udzieli zamówień uzupełniających, jednak nie więcej niż 20% zamówienia podstawowego.

Zamówienia miały być składane telefonicznie bądź potwierdzane faksem (§3 ust. 2). Towary miały być dostarczane do apteki pozwanej w dni robocze od poniedziałku do piątku w godzinach od 8 do 14 (§2 ust. 4). Termin płatności określony został na 30 dni kalendarzowych od otrzymania towaru i faktury (§8 ust.1). W przypadku zwłoki powódka była uprawniona do naliczania odsetek ustawowych (§8 ust. 2).

Na mocy §6 ust. 1 powódka zobowiązała się uwzględniać wnioski pozwanego dotyczące wprowadzenia zmian w załączniku nr 1 do umowy w przypadku zwiększenia lub zmniejszenia się zapotrzebowania pozwanej w daną pozycję, którego nie można było przewidzieć w momencie zawierania umowy.

Dowód:

- umowa sprzedaży nr (...) k. 17-22

W dniu 25 listopada 2010 r. pomiędzy powódką a pozwanym zawarta została kolejna umowa sprzedaży - nr (...). Na mocy tej umowy powódka zobowiązała się sprzedawać pozwanemu w okresie od dnia 25 listopada 2010 r. (przez okres 12 miesięcy) pakiety nr 2,3,5,19 zwane towarami o łącznej wartości 354.020,83 zł netto, 379.304,25 zł brutto (§1 ust. 2). Szczegółowy wykaz towarów, ich ilości i ceny jednostkowe zostały określone w załączniku nr 1 do umowy (§1 ust. 3).

Zamówienia miały być składane telefonicznie bądź potwierdzane faksem (§3 ust. 2). Towary miały być dostarczane do apteki pozwanej w dni robocze od poniedziałku do piątku w godzinach od 8 do 14 (§2 ust. 4). Termin płatności określony został na 60 dni kalendarzowych od otrzymania towaru i faktury (§8 ust.1). W przypadku zwłoki powódka była uprawniona do naliczania odsetek ustawowych (§8 ust. 2).

Na mocy §6 ust. 1 powódka zobowiązała się uwzględniać wnioski pozwanego dotyczące wprowadzenia zmian w załączniku nr 1 do umowy w przypadku zwiększenia lub zmniejszenia się zapotrzebowania pozwanej w daną pozycję.

Dowód:

- umowa sprzedaży nr (...) k. 23-24

- zestawienie pakietów z dnia 19.10.2010 r. k. 25-37

Zawarcie umów nastąpiło w trybie przetargów nieograniczonych - (...) (umowa nr (...)) i (...) (umowa nr (...)). W Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia dotyczącej przetargu nr (...) wskazano, że jeżeli zajdzie taka potrzeba zamawiający udzieli zamówień uzupełniających jednak nie więcej niż 20% zamówienia podstawowego (pkt E). W specyfikacji dotyczącej przetargu nr (...) nie przewidziano udzielania zamówień uzupełniających (pkt E).

Dowód:

- Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia k. 245-296

Pracownicy powódki kontaktowali się z pracownikami apteki w celu przyjęcia zamówień. Leki wskazane w załączniku do umowy zbywane były po cenach ustalonych przy zawarciu umowy w drodze przetargu. Ceny te były zwykle niższe od cen rynkowych. Zdarzały się sytuacje, w których pomimo złożenia zamówienia po dacie obowiązywania umowy powódka zbywała leki po cenach ustalonych w toku postępowania przetargowego. W przypadku przekroczenia limitów określonych w umowie zamówienia musiały być akceptowane przez dyrektora szpitala.

Powódka zbywała na rzecz pozwanego także leki spoza listy stanowiącej załącznik do umowy, na podstawie umów sprzedaży z wolnej ręki. Wówczas stosowane były katalogowe ceny leków.

Dowód:

- zeznania świadka A. P. k. 392

- zeznania świadka G. T. k. 392-393

- zeznania świadka U. H. k. 393

- zeznania świadka A. M. k. 393

- zeznania świadka E. S. k. 394

W okresie od 16 lipca 2011 r. do 7 listopada 2011 r. w wykonaniu umów sprzedaży nr (...) powódka dostarczyła do apteki przy Samodzielnym Publicznym Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej w S. towar o wartości 251.815,10 zł. Powódka nie uregulowała należności, stwierdzonych 107 fakturami, opiewających na 154.781,10 zł.

Początkowo powódka wystawiła 107 faktur VAT, opiewających łącznie na kwotę 157.908,20 zł. Powódka wystawiła korekty do faktur o numerach: (...) na łączną kwotę 3.127,10 zł. Konieczność wystawienia faktur korygujących była związana z zwrotem części otrzymanego towaru przez pozwanego. Do zapłaty pozostała zatem kwota 154.781,10 zł.

Dowód:

- faktury VAT k. 57-186
- korekty do faktur VAT k. 38-44
- zestawienie wartości sprzedaży k. 376-380

W okresie czerwiec – lipiec 2011 r. pozwany stwierdził, że część zamówień była składana i realizowana przez powódkę po wyczerpaniu limitów kwotowych określonych w umowach sprzedaży nr (...). Pozwany nie wskazywał powódce na fakt, aby składanie zamówień miało miejsce po wyczerpaniu limitów ilościowych czy cenowych określonych w umowie. Przy składaniu zamówień pracownicy pozwanej mieli na uwadze okoliczność, że możliwe jest zwiększenie zakresu zamówienia o 20% wartości umowy. Kierownik apteki pozwanej nie miała możliwości szczególnej oceny stopnia wykorzystania limitów określonych w umowie.

Powódka weryfikowała zaś składane zamówienia w zakresie daty złożenia zamówienia - w kontekście okresu obowiązywania umowy.

Dowód:

- zeznania świadka E. S. k. 394
- zeznania świadka A. M. k. 393
- zeznania kierownika pozwanej E. J. k. 396

Pismem z dnia 24 listopada 2011 r. pozwany wezwał powódkę do niezwłocznej realizacji umów na dostawy o numerach: 52 z dnia 22 września 2011 r., 74 z dnia 5 października 2011 r. oraz nr 80 z dnia 14 października 2011 r. Wskazał, że dalsza odmowa realizacji zamówień skutkować będzie koniecznością odstąpienia przez pozwanego od zawartych z powódką umów, z przyczyn dotyczących powódki.

Dowód:

- pismo pozwanego z dnia 24.11.2011 r. k. 45

W odpowiedzi powódka wskazała, że obecny stan wymagalnych zobowiązań pozwanego (146.543,37 zł) w stosunku do spółki nie pozwala na prawidłową realizację umów łączących strony. Zauważyła, że wartość zadłużenia rośnie, co rodzi obawy w zakresie możliwości otrzymania wynagrodzenia należnego za dostarczany towar. Powódka zadeklarowała wznowienie sprzedaży na zasadach przewidzianych w umowie. Do pisma załączono zestawienie przeterminowanych należności pozwanej, stosownie do którego zadłużenie pozwanej na dzień 7 listopada 2011 r. wyniosło 155.048,33 zł (146.543,37 zł na dzień 3 października 2011 r).

Odrębnym pismem z dnia 5 grudnia 2011 r. powódka wezwała pozwaną do zapłaty kwoty 146.543,37 zł tytułem należności za towar, sprzedany pozwanej w okresie od 16 lipca 2011 r. do 3 października 2011 r.

Dowód:

- pismo powódki z dnia 5.12.2011 r. k. 46
- zestawienie k. 47-48

- dowód wysłania k. 49
- wezwanie do zapłaty z załącznikami k. 50-52
- dowód doręczenia k. 53

Rada Powiatu w S. przyjęła roczne sprawozdanie z działalności (...) Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w S. za 2011 rok. Wartość kontraktu za 2011 rok określono na 28.464.188,54 zł. Wartość świadczeń przekraczających limit dofinansowania ustalony w umowie z Narodowym Funduszem Zdrowia wyniosła 578.912,55 zł. W tej części pozwany otrzymał jedynie częściową zapłatę wynagrodzenia za udzielone świadczenia od Narodowego Funduszu Zdrowia.

Dowód:

- uchwała nr XX/286/12 k. 223-224
- sprawozdanie z działalności pozwanej za 2011 r. k. 225-237
- protokół renegotjacji umów k. 238-239
- załącznik nr 1 k. 240-241
- zestawienie zakresu świadczeń k. 242-244
- zeznania świadka K. B. k. 395
- zeznania kierownika pozwanej E. J. k. 396

Rada Powiatu w S. nadała pozwanemu statut uchwałą z dnia 27 lutego 2013 r. zgodnie z jego treścią celem pozwanego zakładu jest udzielanie na rzecz ludności objętej obszarem jego działania świadczeń zdrowotnych służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia oraz świadczenie innych działań medycznych wynikających z procesu leczenia lub odrębnych przepisów regulujących zasady wykonywania świadczeń (§8 ust. 1).

Dowód:

- uchwała nr XXVII/365/13 k. 383
- statut pozwanego k. 381-382

Powódka w dniu 1 października 2012 r. wystąpiła z wnioskiem o zavezwanie do próby ugodowej w sprawie o zapłatę kwoty 154.781,10 zł z tytułu realizacji umów sprzedaży nr (...) w okresie od dnia 16 lipca 2011 r. do 8 listopada 2011 r. Nie doszło do zawarcia ugody pomiędzy stronami.

Dowód:

- wniosek o zavezwanie do próby ugodowej k. 54-56

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie w całości.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie ustalony został na podstawie dokumentów przedłożonych przez strony, a w szczególności faktur VAT, umów sprzedaży, dokumentacji przetargowej oraz sprawozdań finansowych dotyczących pozwanej. Żadna ze stron nie kwestionowała treści czy formy ww. dokumentów, zaś Sąd również nie powziął wątpliwości w tym zakresie. Szczególnego podkreślenia wymaga okoliczność, że poza sporem pozostawała okoliczność,

że towary objęte fakturami dołączonymi do pozwu przez powódkę zostały doręczone stronie pozwanej, podobnie jak i faktury potwierdzające fakt sprzedaży i warunki transakcji. Za wiarygodne uznał Sąd również zeznania świadków A. P., G. T., U. H., A. M., E. S., K. B., D. A. oraz przedstawiciela pozwanej E. J., przy czym z uwagi na lakoniczne zeznania świadka D. A. nie poczyniono ustaleń faktycznych w oparciu o zeznania tego świadka. Zeznania pracowników powódki A. P., G. T., U. H., A. M. były zbieżne co do okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. W podobny sposób świadkowie przedstawiali procedurę składania i realizacji zamówień, ich weryfikację. Podobnie należy zakwalifikować zeznania E. S., K. B. i E. J., które pozwoliły na poczynienie ustaleń faktycznych dotyczących przekroczenia limitów kwotowych przez powódkę, momentu składania zamówień przez powódkę oraz weryfikacji stanu limitów wynikających z umowy sprzedaży.

Sąd oddalił wnioski dowodowe, zgłoszone przez pozwanego w piśmie z dnia 11 marca 2014 r. uznając je za spóźnione w kontekście brzmienia art. 207 § 6 k.p.c. W ocenie Sądu strona pozwana nie uprawdopodobniła, aby nie zgłosiła wniosku o dopuszczenie dowodów z zeznań świadka czy dokumentów bez swojej winy i aby faktycznie potrzeba ich złożenia wyniknęła z konieczności odniesienia do nowych faktów i twierdzeń powódki. Już bowiem w sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany kwestionował ważność umów, podnosił okoliczności dotyczące wyczerpania limitów kwotowych określonych w umowach łączących go z powódką i twierdził, że należności stwierdzone wskazanymi w pozwie fakturami nie przysługują powódce, jako że nie wynikają z zawartych umów nr (...) z uwagi na wygaśnięcie tychże. Tym samym już w sprzeciwie pozwana winna powołać się na dowody w postaci zestawień i faktur, które w jej ocenie uzasadniają mają właśnie twierdzenia dotyczące wyczerpania limitów określonych w umowach i wyłączenia asortymentu wynikającego z faktur wskazanych w pozwie z zakresu tych umów. Biorąc pod uwagę fakt, że dokumenty zostały złożone dopiero na ostatnim posiedzeniu nie sposób przyjąć, aby przeprowadzenie dowodu w tym zakresie nie spowodowało zwłoki w rozpoznaniu sprawy, skoro wywołało konieczność zapoznania się i analizy – zarówno przez sąd jak i stronę przeciwną - z dokumentacją obejmującą przeszło 7 tomów akt sprawy. Co się zaś tyczy dowodu z zeznań świadka J. S. to również zgłoszony został on na potwierdzenie okoliczności, które zostały przedstawione w sprzeciwie od nakazu zapłaty.

Podstawę prawną powództwa stanowi art. 535 § 1 k.c., zgodnie z którym przez umowę sprzedaży sprzedawca zobowiązuje się przenieść na kupującego własność rzeczy i wydać mu rzecz, a kupujący zobowiązuje się rzecz odebrać i zapłacić sprzedawcy cenę. W niniejszym stanie faktycznym bezspornym jest, iż strony łączyły dwie umowy – o numerach 58/10 i 97/10, zawarte w trybie przetargu nieograniczonego. Na ich podstawie powódka dostarczała na rzecz pozwanej towary, wskazane w fakturach VAT dołączonych do pozwu. Pozwana nie kwestionowała faktu dostarczenia przedmiotów wskazanych w fakturach, a także doręczenia faktur dokumentujących sprzedaż. Nie podważała również oznaczonych na fakturach terminów zapłaty, ceny, ilości czy jakości towaru. Nie ulega również wątpliwości okoliczność, że pozwany nie uregulował należności dochodzonych pozwem. Niezasadność powództwa wywodziła z faktu wygaśnięcia umowy z uwagi na przekroczenie limitu dostaw, wskazując jednocześnie na brak umocowania pracowników apteki do składania zamówień w imieniu pozwanej.

W pierwszej kolejności należy zauważyć należy, że nie ma podstaw do uznania, aby zamówienia składane były przez osoby nieupoważnione, a tym samym aby umowy sprzedaży, zawarte w ocenie pozwanej po wyczerpaniu limitów, były nieważne. Przede wszystkim wskazać bowiem trzeba, że pozwana nie kwestionowała faktu otrzymania faktur, których wystawienie było wynikiem złożenia zamówień przez rzekomo nieuprawnione osoby. Nie przeczyła również okoliczności otrzymania towaru, objętego fakturami. Co jednak szczególnie istotne, jak wskazała w swych zeznaniach E. J., sporne faktury zostały zaksięgowane przez pozwaną. Pozwana nie zgłaszała zastrzeżeń co do jakości czy ilości towaru, nie dokonywała jego zwrotu. W tym kontekście bez znaczenia pozostają zarzuty pozwanej dotyczące braku umocowania E. S. czy innych pracowników do składania zamówień. Fakt ten jest szczególnie istotny wobec faktu, że jak wynika z zeznań E. S., nie dysponowała ona informacją o przekroczeniu limitów. Znała nadto treść umowy łączącej strony i działała w przekonaniu, że możliwe jest zwiększenia zapotrzebowania pozwanej o 20% w stosunku do pierwotnie przewidzianego w umowie limitu zamówień.

Przede wszystkim jednak z akt sprawy nie wynika, aby przed niniejszym procesem pozwana podnosiła okoliczności dotyczące przekroczenia limitów. Jak wynika zaś z zeznań E. J. świadomość powyższego pozwana miała najpóźniej

w czerwcu – lipcu 2011 r., a mimo to zamówienia składane były nadal do listopada 2011 roku. Przeprowadzone postępowanie dowodowe, o czym będzie mowa w dalszej części uzasadnienia, nie daje nadto podstaw do stwierdzenia faktu przekroczenia limitów kwotowych. To nie pozwala na przyjęcie, aby zamówienia były składane przez osobę nieuprawnioną. W konsekwencji dawało to podstawy do przyjęcia, że strony faktycznie zawarły umowę sprzedaży towarów wymienionych w fakturach dołączonych do pozwu i za cenę w nich wskazaną. Umowa ta została wykonana przez powódkę, co do zasady powoduje zaistnienie po stronie pozwanego jako kupującego zapłaty wynagrodzenia za nabyte rzeczy.

Wobec kwestionowania zasadności roszczenia z uwagi na nieważność umów sprzedaży, zawartych po wyczerpaniu poziomu limitu wskazanego w umowach sprzedaży nr (...), to na stronie pozwanej, zgodnie z art. 6 k.c. - spoczywał ciężar wykazania istnienia podnoszonych podstaw nieważności. W tej sytuacji na pozwanej ciążył obowiązek udowodnienia w szczególności tego, że przekroczone limity wartości zakupów wskazane w umowach łączących powódkę i pozwaną, zawartych na podstawie przeprowadzonych wcześniej postępowań przetargowych. Obowiązek ten obejmował przy tym wykazanie odrębnie dla każdej z umów, kiedy ten limit został przekroczony, od jakiej konkretnie daty za podstawę składanych zamówień i w konsekwencji realizowanych dostaw, nie mogła być uznana umowa sprzedaży nr (...). Pozwana winna zatem precyzyjnie określić, poczynając od której faktury wystawionej przez powódkę kwota w niej wskazana nie mieściła się w limicie.

Co szczególnie istotne, nie mogły okazać się wystarczające w opisywanym zakresie same twierdzenia strony, przywołanie okoliczności faktycznych dotyczących ewentualnego wygaśnięcia umów sprzedaży zawartych po przeprowadzeniu przetargu nieograniczonego. Poza twierdzeniami oczekiwać należało od strony pozwanej naprowadzenia dowodów na te okoliczności. Obowiązek taki wynika wprost z brzmienia art. 232 zd. 1 k.p.c. Tymczasem strona pozwana w sprzeciwie od nakazu zapłaty nie podała nawet, kiedy ten limit kwotowy został wyczerpany – w jakiej konkretnie dacie bądź w momencie wystawienia której z faktur, opiewającej na należności dochodzone pozwem. Pozwany nie dokonał rozdziału pomiędzy umową nr (...), nie przyporządkował należności z konkretnych faktur do umowy, której miały one dotyczyć. Dane takie nie wynikały natomiast z treści samych faktur. Z tego chociażby względu niemożliwe było ustalenie, w odniesieniu do której z umów limit został przekroczony, kiedy i w jakiej wysokości.

Dopiero po pierwszej rozprawie, w piśmie z dnia 11 marca 2014 r. pozwany sprecyzował zarzut dotyczący wygaśnięcia umów nr (...), ich realizacji przed upływem okresu obowiązywania. Wskazał wówczas, że umowy zostały wykonane w całości przed 16 lipca 2011 r., a zatem przed wystawieniem najstarszej z faktur, która stanowi podstawę żądania pozwu. Przy tym dopiero na ostatnim posiedzeniu w dniu 28 marca 2014 r. pozwany złożył dokumenty w postaci zestawień dotyczących realizacji umowy oraz faktur. Dowód ten jednak Sąd uznał za spóźniony, a co za tym idzie nie brał go pod uwagę przy ocenie zasadności powództwa. W tej sytuacji brak było podstaw do ustalenia, że umowy sprzedaży, opiewające na kwoty wskazane w pozwie były nieważne.

Powyższy wniosek jest tym bardziej zasadny, że w umowie nr (...) przewidziano również możliwość rozszerzenia zakresu dostaw. Jeżeli chodzi o pierwszą ze wskazanych umów dopuszczono możliwość zwiększenia zakresu dostaw o 20% zamówienia podstawowego (§1 ust. 5), co było przejawem realizacji art. 67 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 Prawo zamówień publicznych (t. jedn. Dz. U. 2013 rok, poz. 907 ze zm.). Postanowienie w tym zakresie znalazło się również w Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia dotyczącej przetargu nieograniczonego nr (...). Zgodnie z jego treścią zamawiający może udzielić zamówienia z wolnej ręki w przypadku udzielania, w okresie 3 lat od udzielenia zamówienia podstawowego, dotychczasowemu wykonawcy dostaw, zamówień uzupełniających, stanowiących nie więcej niż 20% wartości zamówienia podstawowego i polegających na rozszerzeniu dostawy, jeżeli zmiana wykonawcy powodowałaby konieczność nabywania rzeczy o innych parametrach technicznych, co powodowałoby niekompatybilność techniczną lub nieproporcjonalnie duże trudności techniczne w użytkowaniu i dozorze, jeżeli zamówienie podstawowe zostało udzielone w trybie przetargu nieograniczonego lub ograniczonego, a zamówienie uzupełniające było przewidziane w ogłoszeniu o zamówieniu dla zamówienia podstawowego i jest zgodne z przedmiotem zamówienia podstawowego.

Z kolei w umowie nr (...) przewidziano możliwość wprowadzenia zmian w załączniku, zawierającym szczegółowy wykaz towarów w przypadku zwiększenia lub zmniejszenia się zapotrzebowania pozwanego na daną pozycję (§6 ust.1). Podkreślenia wymaga zatem okoliczność, że składanie zamówień na asortyment szerszy niż pierwotnie przewidziany w umowie zostało usankcjonowane bezpośrednio w treści umów, a wynika również wprost z przepisów ustawy. Skutkuje to uznaniem, że pomimo poprzedzenia zawarcia umowy przeprowadzeniem przetargu nieograniczonego, pozwana była uprawniona do składania dalszych zamówień bez konieczności przeprowadzenia procedury przetargowej. Z zeznań E. S. wynika, że miała ona świadomość możliwości poszerzenia limitu, a dyrektor szpitala zdecydował się na składanie zamówień pomimo informacji o przekroczeniu pierwotnie określonego w umowach limitu sprzedaży. Zauważyć również trzeba, że w kontekście zaoferowanego materiału dowodowego nie sposób ustalić czy, ewentualnie o jaką dokładnie kwotę, ostatecznie zostały przekroczone limity zamówień pierwotnie określone w umowie. Nie ma zatem podstaw do przyjęcia, aby przekroczenie to przewyższało wskazywane 20% zamówienia podstawowego (przy umowie nr (...)) czy też dokonane zostało z naruszenie §6 ust. 1 umowy nr (...).

Powyższe okoliczności przemawiają za tym, że w niniejszym stanie faktycznym nie znajdują zastosowania art. 140 ust. 3 i art. 144 ust. 1 ustawy Prawo zamówień publicznych. Cytowane przepisy wskazują na podstawy unieważnienia umowy : wykroczenie poza określenie przedmiotu zamówienia (art. 140 ust. 3) i zmianę postanowień umowy w stosunku do treści oferty, na podstawie której dokonano wyboru wykonawcy (art. 144 ust. 1). Powołane przepisy stanowią o względnej nieważności umowy, ustalonej w drodze konstytucyjnego wyroku Krajowej Izby Odwoławczej lub sądu. Nawet zatem umowa obciążona opisywanymi powyżej wadami jest ważna i wywołuje skutki prawne w niej określone do czasu jej unieważnienia. W niniejszym stanie faktycznym nie doszło dotąd do unieważnienia umów nr (...), stąd nie ma podstaw do powoływania się na ich nieważność. Podnoszone przez pozwaną uchybienia nie mogą stanowić podstawy do stwierdzenia nieważności którejkolwiek z umów w niniejszym postępowaniu.

Nawet gdyby przyjąć, że wydanie towarów, wskazanych w fakturach dołączonych do pozwu nie wynikało z umów sprzedaży nr (...), to niewątpliwie zawarte zostały odrębne umowy sprzedaży, które skutkowały powstaniem obowiązku zapłaty po stronie pozwanej. Wskazuje na to przede wszystkim fakt doręczenia towaru pozwanemu i jego przyjęcie przez pozwanego, niekwestionowanie istnienia podstawy świadczenia. Ponadto, jak już była mowa powyżej, pozwany zaksięgował faktury, a tym samym potwierdził iż opiewają one na należności które przysługują powódce, wynikają ze stosunku prawnego łączącego strony. Nadto z zeznań E. S. wynika, że praktyką pozwanej było także udzielanie powódce zamówień z wolnej ręki, zaś w takich przypadkach uzyskiwano akceptację warunków transakcji przez dyrektora.

Pozwana wskazywała również na okoliczność, iż umowy stanowiące podstawę realizacji zamówień należy uznać za nieważne z uwagi na brak zachowania formy pisemnej. Zgodnie bowiem z art. 139 ust. 2 ustawy Prawo zamówień publicznych umowa w sprawie zamówień publicznych wymaga, pod rygorem nieważności, zachowania formy pisemnej, chyba że przepisy odrębne wymagają formy szczególnej. Forma pisemna zastrzeżona została także dla umów zawartych w związku ze złożeniem zamówień uzupełniających z wolnej ręki, dokonywanych w oparciu o postanowienia umowy i przewidziane art.67 ust.1 pkt 7 ustawy Prawo zamówień publicznych. Co do zasady zatem w razie uznania, że pozwana składała zamówienia uzupełniające na wskazanej powyżej podstawie, przekraczające podstawowy limit zamówień przewidziany w umowie zawartej po przeprowadzeniu przetargu nieograniczonego, zaistniałyby podstawy do uznania, że umowy zawarte w związku z udzieleniem zamówień uzupełniających są nieważne.

Nawet jednak gdyby uznać, tak jak chciała strona pozwana, że analizowane umowy sprzedaży były nieważne z uwagi na brak zachowania pisemnej formy, to podstawę roszczeń powódki uzasadniały przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu, to jest art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c. Zauważyć bowiem trzeba, że zgodnie z brzmieniem art. 139 ust. 1 ustawy Prawo zamówień publicznych do umów w sprawach zamówień publicznych stosuje się przepisy ustawy Kodeks cywilny, jeżeli przepisy ustawy nie stanowią inaczej. Z uwagi zatem na cywilistyczny charakter umów zawieranych w ramach zamówień publicznych dopuszczalne jest stosowanie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu do takich umów, które z braku właściwej formy okazały się nieważne i nie mogą być podstawą dochodzenia wynagrodzenia. Świadczenie zrealizowane w wykonaniu nieważnej umowy kwalifikować należy bowiem

jako świadczenie nienależne (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2013 r., sygn. II CSK 248/12, (...) Prawnej Lex nr 1293945; wyrok SN z dnia 7 listopada 2007 r., sygn. II CSK 344/07, (...) Prawnej Lex nr 388844).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy zauważyć zatem trzeba, że niesporne było to, że towary wymienione w fakturach dołączonych do pozwu zostały dostarczone pozwanej, niesporna jest również ich wartość wskazana w fakturach. Nie budzi zatem wątpliwości okoliczność, że pozwany wzbogacił się o wartość leków, objętych umową sprzedaży. Nie ma zatem przeszkód, aby równowartość tych towarów uwzględnić na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Należałoby wówczas uznać, że pozwana uzyskała korzyść majątkową bez podstawy prawnej (art. 405 k.c.), zaś powódka spełniła świadczenie mimo że czynność zobowiązująca do wykonania świadczenia – umowa sprzedaży była nieważna (art. 410 § 2 k.c.).

Jednocześnie w ocenie Sądu nie ma podstaw do zastosowania art. 411 pkt 1 k.c., zgodnie z którym nie można żądać zwrotu świadczenia jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej. Sąd uznał, że skoro sam pozwany kontynuował składanie zamówień, mimo że limity zostały przekroczone, to tym bardziej strona powodowa mogła nie wiedzieć o przekroczeniu limitów. Z zeznań E. J. wynika zaś, że pozwana miała świadomość przekroczenia limitów najpóźniej od lipca 2011 r., kwestionowane zamówienia pochodzą zaś z okresu od 16 lipca 2011 r. do 7 listopada 2011 r. Żaden z przeprowadzonych dowodów nie potwierdza stanowiska pozwanego, jakoby świadomość taką pozwany miał dopiero od grudnia 2011 r. Zgromadzony materiał dowodowy nie pozwala na przyjęcie, aby pozwany informował powódkę o stwierdzeniu przekroczenia limitów. W takiej zaś sytuacji nie można przypisywać powódce wiedzy o tym, że limity zostały przekroczone w trakcie realizacji przez nią zamówień. W konsekwencji wykluczone jest przyjęcie, że powódka wiedziała, że nie była zobowiązana do spełnienia świadczenia.

W przekonaniu Sądu nie znajdzie również zastosowania w niniejszym stanie faktycznym art. 409 k.c., stosownie do którego obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu. W ocenie Sądu w tej konkretnej sprawie pozwany powinien liczyć się z obowiązkiem zwrotu otrzymanego towaru, nawet w przypadku uznania że świadczenie nastąpiło na podstawie nieważnej umowy sprzedaży. Jeśli bowiem przyjąć, że już w lipcu 2011 r. było wiadomo, że limity określone w umowach nr (...) zostały przekroczone, to należało uznać że składanie dalszych zamówień przez stronę pozwaną następowało już w czasie, kiedy była ona świadoma faktu braku podstawy do spełnienia świadczenia przez powódkę. Skoro tak, to winna być świadoma, że uzyskała korzyść w postaci towaru - leków bez podstawy prawnej i nie ma uprawnienia aby z niego korzystać, tym samym – powinna liczyć się z obowiązkiem zwrotu. Pomimo tego pozwany nie dokonał zwrotu otrzymanego świadczenia, nie powoływał się wobec powódki na nienależność świadczenia. W sytuacji zaś, gdy pozwany przyjął towar bez zastrzeżeń i wykorzystał go w celach związanych z prowadzoną działalnością, powstał po jego stronie obowiązek zapłaty z tego tytułu. Obowiązek ten powstał niezależnie od tego w jakiej formie zawarto umowę i czy forma ta odpowiadała przepisom ustawy Prawo zamówień publicznych. Bez znaczenia pozostają zatem podnoszone przez pozwanego twierdzenia wskazujące, że uzyskana korzyść została zużyta na działalność statutową podmiotu. W ocenie Sądu uzyskaną przez pozwanego korzyścią były przy tym leki (a nie ich wartość), które zostały wykorzystane na cele związane z działalnością statutową – udzielanie świadczeń zdrowotnych; leki otrzymane przez pozwanego od powódki przyczyniły się bowiem do zmniejszenia wysokości wydatków.

Mając na uwadze powyższe okoliczności powództwo należało uznać za uzasadnione w całości. Odnosi się to zarówno do należności głównej, jak i kwoty skapitalizowanych odsetek. Podstawę ich naliczenia stanowił art. 481 § 1 k.c., uprawnienie do ich naliczania przewidziano również w §8 ust. 2 umowy nr (...). Pozwany nie kwestionował zasadności naliczania odsetek, sposobu ich obliczenia i wysokości, stąd zasadne było ich doliczenie do kwoty należności głównej.

Rozstrzygnięcie o odsetkach od zasądzonej kwoty znajduje oparcie w treści art. 481 § 1 k.c. oraz art. 482 § 1 k.c. Pozew został wniesiony w dniu 27 maja 2013 r. (koperta k. 187), stąd zasadne było naliczanie dalszych odsetek od wskazanej daty.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu oparto na przepisach art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 108 k.p.c. Na przyznane od pozwanego na rzecz powódki koszty w wysokości 13.008 zł składa się: uiszczona opłata od pozwu w wysokości 9.391 zł (k. 197, 198), opłata od pełnomocnictwa – 17 zł (k. 12) oraz 3.600 zł tytułem wynagrodzenie pełnomocnika, ustalone na podstawie §6 pkt 6 w zw. z § 2 pkt 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t. jedn. Dz. U. 2013 rok, poz. 490).